

7 i M p N R] W D W y
P X Q N D Y i O O D O y N -
KULCSKOMPETENC , È .

GINOP-5.3.5-18-2020-00165

\$ 0 8 1 . \$ (5 , * e 1 < (. e 6 . e 6 = €
(/ 5 (- (/ = e 6 (\$) e 0 , 3 \$ 5 % \$ 1

Tájékoztató füzet munkavállalók számára - KULCSKOMPETENCIÁK

GINOP-5.3.5-18-2020-00165

A MUNKAERŐ-IGÉNYEK ÉS KÉSZSÉGEK ELŐREJELZÉSE A
FÉMIPARBAN

Tartalomjegyzék

Bevezetés	3
A referenciakeret meghatározása és bemutatása	6
Az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák európai referenciakerete	13
A kulcskompetenciák nyolc területe	15
<i>Anyanyelvi kommunikáció</i>	15
<i>Idegen nyelvi kommunikáció</i>	15
<i>Matematikai, természettudományi és technológiai kompetenciák</i>	16
<i>Digitális kompetencia</i>	16
<i>A tanulás tanulása</i>	17
<i>Személyközi és állampolgári kompetenciák</i>	17
<i>Vállalkozói kompetencia</i>	18
<i>Kulturális kompetencia</i>	18
A tudás alapú társadalomban nélkülözhetetlen kulcskompetenciák referenciakerete	18
Felhasznált irodalom	42

Bevezetés

Az egész életen át tartó tanulás során elsajátítandó „új alapkészségek európai referenciakeretét”, amelynek tartalmaznia kell az információs és kommunikációs technológiák, a technológiai kultúra, az idegen nyelv, a vállalkozás és a szociális kapcsolatok területén szükséges készségeket

AZ EGÉSZ ÉLETEN ÁT TARTÓ TANULÁSHOZ SZÜKSÉGES KULCSKOMPETENCIÁK

Európai referenciakeret

Háttér

2000 márciusában a lisszaboni Európai Tanács új stratégiai célt határozott meg az Európai Unió számára. Ennek értelmében az Európai Uniónak arra kell törekednie, hogy a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudás alapú gazdasága legyen, amely nagyobb arányú foglalkoztatást, jobb munkahelyeket és erősebb társadalmi kohéziót biztosítva képes a fenntartható növekedésre. A cél eléréséhez a tudás alapú társadalom követelményeinek megfelelő, a magasabb szintű és színvonalú foglalkoztatás igényét kielégíteni képes oktatási és képzési rendszerekre van szükség. Ennek egyik fő összetevője az új alapkészségek elsajátításának az ösztönzése. Egyértelműbben kifejezve: a lisszaboni Európai Tanács arra szólította fel a tagállamokat, a Tanácsot és a Bizottságot, hogy dolgozzák ki az egész életen át tartó tanulás során elsajátítandó „új alapkészségek európai referenciakeretét”,

amelynek tartalmaznia kell az információs és kommunikációs technológiák, a technológiai kultúra, az idegen nyelv, a vállalkozás és a szociális kapcsolatok területén szükséges készségeket.

Egy évvel később a stockholmi Európai Tanács elfogadta az oktatási és képzési rendszerek konkrét jövőbeli céljairól szóló jelentést. Ez a dokumentum három stratégiai célt fogalmaz meg (az oktatási és képzési rendszerek minősége, elérhetősége és nyitottsága), amelyeket tizenhárom célkitűzésre bont le. Ezt követően a barcelonai Európai Tanács 2002 februárjában elfogadott egy részletes munkaprogramot a közös célok és célkitűzések 2010-es elérésére. A részletes munkaprogram a következőképpen egészítette ki az alapkészségek sorát: írás-olvasási és számolási készség (alapvető készségek), alapkompenciák a matematika, a természettudományok és a technológia terén, az információs és kommunikációs technológiák és az egyéb technológiák alkalmazásához kapcsolódó készségek, a tanulás tanulása, szociális készségek, vállalkozói készség és kulturális befogadás készsége.

Az Európai Tanács barcelonai következtetései ugyancsak hangsúlyozták az alapkészségek magasabb szintű elsajátítását biztosítófellépés szükségességét. Ennek kapcsán különösen a digitális műveltségre és az idegen nyelvekre hívta fel a Tanács a figyelmet. Elengedhetetlennek ítélte továbbá az európai dimenzió szerepének erősítését az oktatásban és beépítését a tanulók alapkészségei közé 2004-ig.

A részletes munkaprogram elfogadását követően a Bizottság szakértői csoportokat hozott létre a tizenhárom célkitűzésben megjelölt területeken. A csoportokban a tagállamok, az EFTA- és az EGT-országok, a társult országok és a különböző európai szintű társulások által delegált szakértők vettek részt. A kulcskompetenciákkal foglalkozó munkacsoport 2001-ben látott munkához. Fő feladata az új készségek meghatározása volt, valamint annak vizsgálata, hogy miként lehetne ezeket a készségeket jobban beépíteni a tantervekbe, illetve azokat egész életen át tanulni és fenntartani. A munkacsoport különös figyelmet fordított a hátrányos helyzetű csoportokra, azaz a sajátos nevelési igényű tanulókra, a korai iskolaelhagyókra és a felnőtt tanulókra.

Az előrehaladásról szóló időközi jelentésében (2002 februárjában) a munkacsoport bemutatott egy keretrendszert, amely nyolc kulcskompetenciát tartalmazott, és az egyes területekhez tartozó ismereteket, készségeket és attitűdöket is meghatározta. Az Oktatás és képzés 2010 munkaprogramban elért haladásról szóló 2004. évi közös időközi jelentésében a Tanács és a Bizottság megismételte az Európai Tanács barcelonai felszólítását az oktatás európai dimenziójának erősítésére. A felhívásra reagálva a munkacsoport átdolgozta a keretrendszert, és a kulcskompetenciák megfelelő területeit kiegészítette az európai dimenzió elemeivel.

A 2004-es közös időközi jelentés a nemzeti politikákat támogató közös európai referenciakeret és elvek alkalmazására is felszólít. Bár ezek semmilyen kötelezettséget

nem jelentenek a tagállamokra nézve, hozzájárulnak a kulcsszereplők közötti kölcsönös bizalom kialakulásához, és ösztönzik az egész életen át tartó tanulás különböző összetevőit érintő reformokat. Az egyik ilyen javasolt referenciakeret a mindenki által elsajátítandó és a későbbi tanulás sikerének alapját képező kulcskompetenciákat érinti.

A referenciakeret meghatározása és bemutatása

Az alapkészségektől a kulcskompetenciákig – a munka háttere

Az Európai Tanács lisszaboni következtetései és az azokat követő részletes munkaprogram felszólított az egész életen át tartó tanulás révén elsajátítandó alapkészségek európai referenciakeretének kidolgozására. Az alapkészségek meghatározására irányuló feladat kijelölésének időpontjában más nemzetközi fórumokon már komoly munka folyt a kompetenciák témakörében. Az OECD Kompetenciák meghatározása és kiválasztása című projektje (a DeSeCo-projekt) azt vizsgálta, hogy milyen kulcskompetenciákra van szükség a sikeres élethez és a jól működő társadalom megteremtéséhez. Az ASEM kezdeményezése átfogó megközelítést alkalmazva az egész életen át tartó tanulás kontextusában tanulmányozta a nélkülözhetetlen kompetenciákat. A kompetencia ebben az összefüggésben „az egyén képességeinek és szélesebb értelemben vett társadalmi céljainak magasabb szintű integrációját” jelenti.

A kötelező oktatásban használt tanterveket illetően az Eurydice vizsgálata azt az eredményt hozta, hogy a társadalomban való sikeres részvételhez szükséges alapvető kulcskompetenciák kérdését nagy érdeklődés övezi. Ezeket a kompetenciákat gyakran általános vagy kereszttantervi kompetenciáknak nevezik, mivel tantárgyaktól függetlenek, és kereszttantervi célokra épülnek. Általában az egyén saját tanulásának irányításával, társas és személyközi kapcsolataival és kommunikációjával állnak kapcsolatban, és a tanítástól a tanulás felé történő, általánosan megfigyelhető hangsúlyeltolódást tükrözik.

Az eredményes tanuláshoz szükséges átfogó kompetenciák elsajátításának fontosságára mutatott rá a PISA 2000 nemzetközi vizsgálat is. A szövegértés és a matematika területén nyújtott teljesítmény mellett a vizsgálat olyan általános kompetenciákat is értékelt, mint a tanulók motivációja, attitűdjei és a tanulás szabályozására való képessége.

Ezeknek a fejleményeknek a fényében nemcsak arra a kérdésre kellett választ adni, hogy melyek azok a kompetenciák, amelyek mindenki számára nélkülözhetetlenek a tudás alapú társadalomban, hanem arra is, hogy milyen összetevői vannak ezeknek a kompetenciáknak. Az Európai Tanács által Lisszabonban kért, kompetenciákra vonatkozó referenciakeretet az egész életen át tartó tanulás szemszögéből kellett kidolgozni. Azaz nemcsak a kötelező oktatás során kialakult, hanem az élet folyamán elsajátított, megújított és fenntartott kompetenciákat is tartalmaznia

kellett. Végül az a kérdés is felmerült, hogy vajon meghatározható-e, mit takar egy kompetencia alapszintű elsajátítása.

Mindezeket a kihívásokat és a témakörben tapasztalható nemzetközi fejleményeket figyelembe véve a munkacsoport olyan referenciakeretet dolgozott ki, amely nyolc, a tudás alapú társadalomban mindenki számára nélkülözhetetlennek ítélt kulcskompetencia-területet tartalmaz. A feladat sokrétűsége miatt érdemes körvonalazni a referenciakeret meghatározása során alkalmazott alapelveket, illetve a felmerülő problémákat.

A referenciakeret meghatározásának alapelvei

- Ez a referenciakeret az első európai szintű kísérlet azoknak a kulcskompetenciáknak az átfogó és strukturált felsorolására, amelyek ***a tudás alapú társadalomban a személyiség kiteljesítéséhez, a társadalmi beilleszkedéshez és a foglalkoztathatósághoz nélkülözhetetlenek.*** A referenciakeret egyrészt eszközt, „hivatkozási alapot” kíván nyújtani a szakpolitika számára, illetve mindazoknak, akik az egész életen át tartó tanulás különböző szakaszaiban igénybe vehető tanulási lehetőségek megteremtéséért felelnek, másrészt biztosítani kívánja a tanulók szükségleteihez, illetve az adott körülményekhez való adaptáció lehetőségét is.
- A referenciakeret az 'alapkészségek' kifejezéssel szemben a '**kompetencia**' és a '**kulcskompetencia**'

kifejezéseket részesíti előnyben, mert az előbbit általában az alapvető írás-olvasási és számolási készségekre, illetve a „túlélési” vagy más szóval az „élethez szükséges” készségekre vonatkozóan használják, és így jelentése túlságosan behatárolt. A 'kompetencia' a **készségek, ismeretek, adottságok és attitűdök együttesére** utal, és a „know-how” mellett a tanulásra való képességet is magában foglalja. A 'kulcskompetencia' olyan kompetencia, amely az élet következő három összetevőjének valamelyike szempontjából döntő:

- **a személyiség kiteljesítése és az egész életen át tartó fejlődés (kulturális tőke)** ~ a kulcskompetenciáknak képessé kell tenniük az embereket arra, hogy életük során olyan személyes célok elérésére törekedjenek, amelyek kijelölését személyes érdeklődésük, törekvéseik és a folyamatos tanulás iránti vágy határozza meg;
- **aktív állampolgári szerepvállalás és beilleszkedés a társadalomba (társadalmi tőke)** ~ a kulcskompetenciáknak mindenki számára lehetővé kell tenniük a társadalom életében való aktív részvételt;
- **foglalkoztathatóság (emberi tőke)** ~ minden egyes embernek képesnek kell lennie arra, hogy tisztességes munkához jusson a munkaerőpiacon.

- A választott megközelítésből, azaz a kulcskompetenciák átfogó meghatározásából adódóan a legtöbb kompetencterületen nem lehetséges és nem is fontos különbséget tenni az adott kompetencia **alapszintű** és magasabb szintű elsajátítása között. Az 'alap' kifejezés olyan dologra utal, amely mindig az adott szituáció vagy körülmények követelményeinek függvénye: nem biztos, hogy egy adott helyzetben felmerülő probléma megoldásához megfelelő szintű készség egy másik szituációban is elégséges. A folyamatosan változó társadalomban az egyén a különböző helyzetekben mindig más és más követelményekkel szembesül. Ezért a feladatok bizonyos körében a megoldásához szükséges alapkészségeken túl az egyénnek **rugalmasan alkalmazható, általános és az egyik helyzetről a másikra átvihető kompetenciákkal** kell rendelkeznie ahhoz, hogy a készségek, ismeretek és attitűdök változatos helyzetekben felhasználható együttesét birtokolhassa. Ebből következően a legtöbb definíció csak **a kompetenciát alkotó nélkülözhetetlen és a kompetencia alapszintű elsajátításától a magasabb szintű elsajátításáig tartó folyamat** szempontjából döntő elemeket írja le. A meghatározások tehát nyitva hagyják azt a kérdést, hogy a kompetenciákat milyen szinten kell elsajátítani ahhoz, hogy egy **adott kontextusnak** megfeleljenek. Emellett **a kompetenciák többségénél az elsajátítás szintje** a jelenleg rendelkezésre álló eszközökkel csak

korlátozott mértékben mérhető. Vannak mérőeszközök, például a PISA vagy az IALS, melyek képet adnak az írás-olvasási és a számolási készség szintjéről. Az idegennyelv-tudás szintjeinek leírása megtalálható az Európa Tanács által kidolgozott Közös európai nyelvi referenciakeretben (CEF), és a tanulás tanulásának mérése terén is folytak kutatások.

- Emellett rengeteg nemzeti mérőeszköz van, amelyek a különböző szintű szakpolitikák kidolgozásának céljából kívánják meghatározni az alapkészségek elsajátításának megfelelő szintjét. Tehát ***nem mindegyik kulcskompetencia mérhető. A referenciakeret segítségével a mérhető kompetenciák a még nehezebben mérhető, ám ugyanolyan fontosságú általános és kereszttantervi kompetenciák kontextusába helyezhetők.***

Egyéb megjegyzések

Szemmel látható, hogy ***a nyolc terület között, illetve az egyes területeken belül felsorolt ismeretek, készségek és attitűdök között átfedések vannak.*** Ezért minden kompetenciát a fenti három összetevő elegendőnek kell tekinteni, és kívánt elsajátítási szintjük mindig az adott kontextus követelményeitől függően változik.

Emellett a személyközi és szociális kompetencia területén például a 'szolidaritás', a 'kompromisszumkészség' és a 'tolerancia' kifejezések különböző társadalmi-nyelvi környezetekben ***eltérő másodlagos jelentéseket*** hordoznak.

Miközben egyes országokban a kompromisszumkészséget pozitív szociális készségnek tekintik, másutt esetleg azzal hozzák kapcsolatba, hogy valaki képtelen megvédeni az igazát, és így negatív felhangja lehet. Ugyanez vonatkozik a toleranciára, ugyanis könnyen felmerülhet az a kérdés, hogy milyen mértékben kell valamit tolerálni. ***Ezeket a terminológiai és nyelvi nehézségeket szem előtt tartva világossá válik, hogy bár a referenciakeret áttekintést ad a szükséges kompetenciákról, mindig az adott kulturális, nyelvi és társadalmi körülményekhez kell illeszteni.***

A ***nyelvi kompetencia*** esetében meg kell jegyezni, hogy ha a több nyelvet beszélő családok gyermekeinél fiatalkorban kialakuló kétnyelvűség gyakoriságát tekintjük, akkor már az '***anyanyelv***' kifejezés sem mentes az ellentmondásoktól. Mivel azonban az európai országok lakóinak többségénél továbbra is van értelme a kifejezés használatának, a referenciakeret a korai gyermekkorban elsajátított, a gondolkodás és a kommunikáció természetes eszközévé váló nyelvre vonatkozóan használja. Bár az anyanyelv és az idegen nyelvek elsajátításának folyamata mutat némi hasonlóságot, az alapfokú oktatás tantervében megjelenő különbségtétel megjelenítése érdekében külön területként szerepelnek.

Az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák európai referenciakerete

A munkacsoport által alkalmazott átfogó megközelítésnek megfelelően a **kulcskompetencia** általános meghatározása a következő.

A kulcskompetencia az ismeretek, készségek és attitűdök transzferábilis, többfunkciós egysége, amellyel mindenkinek rendelkeznie kell ahhoz, hogy személyiségét kiteljesítse és fejleszthesse, be tudjon illeszkedni a társadalomba és foglalkoztatható legyen. A kulcskompetenciákat, a kötelező oktatás, illetve képzés időszaka alatt kell elsajátítani. A későbbiekben, az egész életen át tartó tanulás során mindenféle tanulás alapját ezek a kompetenciák képezik.

A meghatározás hangsúlyozza, hogy a kulcskompetenciák **transzferábilisak**, azaz egyik helyzetről a másikra átvihetők, és ezáltal számos szituációban és kontextusban alkalmazhatók. Emellett **többfunkciósak**, ami azt jelenti, hogy különféle célok elérésére, különböző problémák és feladatok megoldására használhatók. A kulcskompetenciák az élet során nyújtott megfelelő egyéni teljesítmény, munka és a későbbi tanulás **előfeltételei**.

A kulcskompetenciák referenciakerete az egész életen át tartó tanulás során előforduló bármely oktatás és képzés kontextusában hivatkozási alapként alkalmazható,

természetesen a nemzeti oktatás és képzés kereteihez illesztve:

az általános kötelező oktatásban, melyet egyre inkább a hangsúlyváltás jellemez: a „kodifikált” vagy „explicit” tudás helyett a tanuló személyes és szociális kompetenciába beágyazódó, „hallgatólagos vagy passzív” tudás kerül előtérbe; a felnőttoktatásban és -képzésben, a „felzárkóztató” oktatástól (az írás-olvasás és számolás alapvető készségeire irányulót is beleértve), a kötelező oktatást követő, felsőoktatásnak nem minősülő képzésen, illetve a felsőoktatáson keresztül a folyamatos szakmai továbbképzésig; a társadalmi kirekesztődés veszélyének kitett csoportok – például migránsok, etnikai kisebbségek, alacsony iskolai végzettségű fiatalok és felnőttek, távoli és elszigetelt területeken élők stb. – sajátos igényeket kielégítő oktatásában; a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásában. Közben el kell ismerni, hogy nem minden sajátos nevelési igényű tanuló lesz képes mindezeknek a kompetenciáknak az elsajátítására, nekik is joguk van arra, hogy olyan oktatásban részesüljenek, amely elősegíti, hogy képességeikhez mérten elérjék azokat a tanulási célokat, amelyek közelebb viszik őket a fent ismertetett

kulcskompetenciák elsajátításához. Ez azt jelenti, hogy a sajátos nevelési igényű tanulók számára – a kompetenciák rendszerét hivatkozási alapként használva – megfelelően differenciált és személyre szabott tanulási programokat kell kidolgozni.

megértésének, kifejezésének és értelmezésének alapja (szövegértés, beszéd, olvasás és írás) a társadalmi kontextusok megfelelő skáláján – a munkahelyen, otthon, a szabadidőben, az oktatásban és képzésben – az egyén igényei vagy szükségletei szerint. Az idegen nyelvi kommunikáció olyan készségeket is igényel, mint a közvetítéshez és a kultúrák közötti megértéshez kapcsolódó készségek. A nyelvtudás foka a négy dimenzióban, a különböző nyelveken, valamint az egyén nyelvi környezetétől és örökségétől függően eltérő lehet.

Matematikai, természettudományi és technológiai kompetenciák

A matematikai kompetencia magában foglalja az összeadás, kivonás, szorzás, osztás, a százalékok és a törtek használatát fejből és írásban végzett számítások során, különféle mindennapi problémák megoldása céljából. A hangsúly inkább a folyamaton, mint annak kimenetén van, azaz inkább a tevékenységen, mint az ismereteken. A természettudományi kompetencia a természeti világ magyarázatára szolgáló ismeretek és módszerek használatára való képesség és hajlam. A technológiai kompetencia ennek a tudásnak és módszertannak az értő alkalmazása akkor, amikor az ember a természeti környezetet felismert igényeinek vagy szükségleteinek megfelelően átalakítja.

Digitális kompetencia

A digitális kompetencia az elektronikus média magabiztos és kritikus alkalmazása munkában, szabadidőben és a

kommunikáció során. E kompetencia a logikus és kritikus gondolkodáshoz, a magas szintű információkezelési készségekhez és a fejlett kommunikációs készségekhez kapcsolódik. Az információs és kommunikációs technológiák alkalmazásával kapcsolatos készségek a legalapvetőbb szinten a multimédiás technológiájú információk keresését, értékelését, tárolását, létrehozását, bemutatását és átadását, valamint az internetes kommunikációt és a hálózatokban való részvétel képességét foglalják magukban.

A tanulás tanulása

A „tanulás tanulása” a saját tanulás önállóan és csoportban történő szervezésének és szabályozásának a képességét foglalja magában. Részt képezi a hatékony időbeosztás, a problémamegoldás, az új tudás elsajátításának, feldolgozásának, értékelésének és beépítésének, valamint az új ismeretek és készségek különböző kontextusokban – otthon, a munkahelyen, oktatásban és képzésben – történő alkalmazásának a képessége. Általánosabban fogalmazva a tanulás tanulása erőteljesen befolyásolja, hogy az egyén mennyire képes saját szakmai pályafutásának irányítására.

Személyközi és állampolgári kompetenciák

A személyközi kompetenciákhoz tartoznak mindazok a viselkedésformák, amelyeket az egyénnek el kell sajátítania ahhoz, hogy képes legyen hatékony és konstruktív módon részt venni a társadalmi életben, és szükség esetén meg tudja oldani a konfliktusokat. A személyközi készségek nélkülözhetetlenek

a hatékony személyes és csoportos érintkezéshez, és mind a köz-, mind a magánéletben alkalmazhatók.

Vállalkozói kompetencia

A vállalkozói kompetenciának egy aktív és egy passzív összetevője van. Magában foglalja egyrészt a változás kiváltására való törekvést, másrészt a külső tényezők által kiváltott újítások elfogadásának, támogatásának és alkalmazásának a képességét. A vállalkozói kompetencia része az egyén felelőssége saját – pozitív és negatív – cselekedetei iránt, a stratégiai szemléletmód kialakítása, a célok kitűzése és elérése, valamint a sikerorientáltság.

Kulturális kompetencia

A 'kulturális kompetencia' a gondolatok, élmények és érzések különféle módon – többek között zene, tánc, irodalom, szobrászat és festészet – történő kreatív kifejezésének fontosságát foglalja magában.

A tudás alapú társadalomban nélkülözhetetlen kulcskompetenciák referenciakerete

1. Anyanyelvi kommunikáció

A kompetencia meghatározása: A kommunikáció a gondolatok, érzések és tények szóbeli és írásbeli formában történő kifejezésének és értelmezésének képessége a társadalmi és kulturális kontextusok teljes skáláján – a munkahelyen, otthon és a szabadidőben.

A kompetenciát alkotó – mindig az adott kontextusnak megfelelő – ismeretek, készségek és attitűdök

Ismeretek:

- Az alapszókincs, a funkcionális nyelvtan és stílusok, valamint a nyelvi funkciók biztos ismerete.
- A verbális interakció különféle típusainak (beszélgetés, interjú, vita stb.) és a különféle beszélt nyelvi stílusok és regiszterek fő jellemzőinek ismerete.
- A kommunikációban használt paralingvisztikai eszközök ismerete (a beszédhang minőségével kapcsolatos jellemzők, arckifejezések, testtartás és gesztusok rendszere).
- Az irodalmi szövegfajták (mese, mítosz, legenda, vers, lírai költemény, dráma, novella, regény) és fő jellemzőik, valamint a nem irodalmi szövegfajták (önéletrajz, pályázat, beszámoló, cikk, esszé, beszéd stb.) és fő jellemzőik ismerete.
- Az írott nyelv fő jellemzőinek az ismerete (hivatalos, hétköznapi, tudományos, zsurnalisztikai, bizalmas stb.)
- A nyelv és a kommunikációs formák időhöz, földrajzi, társadalmi és kommunikációs környezethez való kötöttségének és változatosságának felismerése.

Készségek:

- Különböző üzenetek közlése írásban és szóban, illetve azok megértése vagy másokkal való megérttetése

változatos helyzetekben, különböző céllal. A különféle kommunikációs helyzetekben elhangzó különböző szóbeli üzenetek meghallgatását és megértését, valamint a tömör és világos beszédet foglalja magában. Idetartozik az üzenetátadás sikerességének megfigyelése, valamint beszélgetések változatos kommunikációs kontextusokban történő kezdeményezése, folytatása és befejezése is.

- Különféle szövegek olvasása és megértése a különböző céloknak (információszerzés, tanulás vagy szórakozás) és szövegtípusoknak megfelelő olvasási stratégiák alkalmazásával.
- Különböző típusú és különféle célokat szolgáló írott szövegek alkotása. A szövegalkotás folyamatának nyomon követése (a vázlatkészítéstől az átolvasásig).
- Írásbeli információk, adatok és fogalmak keresése, gyűjtése és feldolgozása a tanulás során, a tudás szisztematikus rendszerezése. A fontos információk kiszűrése a szövegértés, beszéd, olvasás és írás során.
- Saját érvek meggyőző módon történő megfogalmazása szóban és írásban, valamint mások írásban és szóban kifejtett nézőpontjainak a teljes mértékű figyelembevételé.
- Komplex szövegek (előadások, beszélgetések, utasítások, interjúk, viták) alkotásához, előadásához vagy megértéséhez használt segédeszközök (pl. jegyzetek, vázlatok, térképek) alkalmazása.

Attitűdök:

- Az anyanyelvhez való pozitív attitűd kialakítása, felismerve, anyanyelv a személyes és a kulturális gazdagodás egyik lehetséges forrása
- Mások véleményeinek és érveinek nyitott módon történő megközelítése, konstruktív, kritikai párbeszéd folytatása.
- A nyilvánosság előtti magabiztos megszólalás.
- A helyes szó-, illetve nyelvhasználaton túl törekvés az esztétikus kifejezőmódra.
- Az irodalom szeretetének elsajátítása.
- A kultúrák közötti kommunikáció iránti pozitív attitűd kialakítása.

2. Idegen nyelvi kommunikáció

A kompetencia meghatározása: Az idegen nyelvi kommunikáció a gondolatok, érzések és tények szóban és írásban történő megértésének, kifejezésének és értelmezésének képessége a társadalmi és kulturális kontextusok megfelelő skáláján – a munkahelyen, otthon, a szabadidőben, az oktatásban és képzésben – az anyanyelvtől különböző nyelve(ke)n, illetve az iskola tanítási nyelvén az egyéni igények és szükségletek szerint.

Ismeretek:

- A szókincs, a funkcionális nyelvtan, az intonáció és a kiejtés ismerete.

- A verbális interakció különféle típusainak az ismerete (személyes és telefonon történő beszélgetés, interjú stb.).
- Az irodalmi és nem irodalmi szövegfajták megfelelő körének ismerete (novella, vers, újság- és folyóiratcikk, honlap, útmutató, levél, rövid beszámoló stb.).
- A különböző beszélt és írott nyelvi stílusok és regiszterek (hivatalos, hétköznapi, zsurnalisztikai, bizalmas stb.) fő jellemzőinek ismerete.
- A társadalmi konvenciók és kulturális szempontok, valamint a nyelvföldrajzi, társadalmi és kommunikációs környezethez való kötöttségnek és változatosságnak a felismerése.

Készségek:

- Szóbeli üzenetek meghallgatása és megértése a kommunikációs helyzetek megfelelő körében (ismerős, a személyes érdeklődési körhöz vagy a mindennapi élethez kapcsolódó témákról).
- Beszélgetés kezdeményezése, folytatása és befejezése ismerős, a személyes érdeklődési körhöz vagy a mindennapi élethez kapcsolódó témákról.
- Különféle témákról szóló, nem szakszövegnek minősülő, illetve – egyes esetekben – ismert területhez tartozó témáról szóló, szakszövegnek minősülő írott szövegek olvasása és megértése, valamint különböző típusú és különféle célokat

szolgáló írott szövegek alkotása megfelelő helyzetekben.

- Segédeszközök (pl. jegyzetek, ábrák, térképek) megfelelő használata szóbeli és írásbeli szövegek (beszélgetés, útmutató, interjú, beszéd stb.) megértéséhez vagy alkotásához.
- A nyelvtanulást szolgáló önálló tevékenységek megfelelő körének kezdeményezése és folytatása.

Attitűdök:

- A kulturális különbségek iránti fogékonyság, a sztereotípiák elutasítása.
- Érdeklődés és kíváncsiság a nyelvek iránt általában (beleértve a szomszédos országok nyelvét, a régióban beszélt nyelveket, a kisebbségi vagy klasszikus nyelveket, a jelnyelvet stb.) és a kultúrák közötti kommunikáció iránt.

3.1 Matematikai kompetencia

A kompetencia meghatározása:

A legalapvetőbb szinten a matematikai kompetencia az összeadás, kivonás, szorzás, osztás, a százalékok és a törtek használatának képességét foglalja magában fejből és írásban végzett számítások során, különféle mindennapi problémák megoldása céljából.

Egy magasabb fejlettségi szinten a matematikai kompetencia a matematikai gondolkodásmód (logikus és térbeli gondolkodás) és a valóság magyarázatára és leírására egyetemesen használt matematikai kifejezésmód (képletek, modellek, geometriai ábrák, görbék, grafikonok) használatára való képesség és készség az adott kontextusnak megfelelően.

Ismeretek:

- A számok és mértékegységek biztos ismerete és a mindennapi kontextusokban való használata, amely a számtani alpműveletek és a matematikai kifejezésmód alapvető formáinak – a grafikonoknak, képleteknek és statisztikáknak – az ismeretét foglalja magában.
- A matematikai kifejezések és fogalmak biztos ismerete a legfontosabb geometriai és algebrai tételeket is beleértve.
- A matematika segítségével megválaszolható kérdésfajták ismerete és megértése.

Készségek:

- A matematikai kompetencia alapelemeinek alkalmazása
 - összeadás és kivonás, szorzás és osztás, százalékok és törtek, mértékegységek
- a mindennapi életben felmerülő problémák megközelítése és megoldása során, mint például:

- a háztartási költségvetés kezelése (a bevételek és a kiadások kiegyensúlyozása, tervezés, megtakarítás);
- a vásárlás (árak összehasonlítása, mértékegységek, ár-érték arány ismerete);
- az utazás és a szabadidő (távolság és utazási idő közötti összefüggés felismerése, pénznemek és árak összehasonlítása).
- A mások által előadott indoklás követése és értékelésre és az indoklás alapgondolatának felismerése (különösen bizonyítás esetén) stb.
- A matematikai jelek és képletek használata, a matematika nyelvének dekódolása és értelmezése, valamint a matematika nyelve és a természetes nyelv közötti összefüggések felismerésre. A matematika segítségével történő és a matematikáról szóló kommunikáció.
- Matematikai gondolkodás és érvelés, a matematikai gondolkodásmód elsajátítása: absztrakció és általánosítás, ha a kérdés megköveteli, matematikai modellezés, azaz (modellek elemzése és készítése) meglévő modellek használata és alkalmazása a feltett kérdés megválaszolásához.
- Matematikai feladatok, jelenségek és szituációk különféle leírásainak, ábrázolásainak megértése és alkalmazása (jelentés megfejtése, értelmezése és az

ábrázolásmódok közötti különbségtétel), valamint a leírás- és ábrázolásmódok közötti választás és váltás az adott helyzet követelményeinek megfelelően.

- A kritikai gondolkodásra való hajlam; különböző matematikai állítások (pl. állítás és feltevés) megkülönböztetése;
- matematikai bizonyítások megértése, fogalmak alkalmazási körének és korlátainak a felismerése.
- Segédeszközök és egyéb eszközök (köztük informatikai eszközök) használata.

Attitűdök:

- Törekvés a „számoktól való félelem” leküzdésére.
- Hajlandóság a számtani műveletek használatára a mindennapi munkában és a háztartásban adódó problémák megoldására.
- Az igazságnak, mint a matematikai gondolkodás alapjának tisztelete.
- Törekvés az állítások alátámasztására szolgáló indokok keresésére.
- Hajlandóság mások véleményének érvényes (vagy nem érvényes) indokok vagy bizonyítékok alapján történő elfogadására, illetve elutasítására.

3.2 Természettudományi és technológiai kompetenciák

A kompetencia meghatározása: A természettudományi kompetencia azoknak az ismereteknek és módszereknek a használatára való képesség és készség, amelyekkel a természettudományok a természeti világot magyarázzák. A technológiai kompetencia ennek a tudásnak az alkalmazása a természeti környezet átalakításában az ember felismert igényeire vagy szükségleteire válaszolva.

Ismeretek:

- A természeti világ, a technológia és a technológiai eszközök és folyamatok alapelveinek az ismerete.
- A technológia és más területek – tudományos fejlődés (pl. az orvostudományban), társadalom (értékek, erkölcsi kérdések), kultúra (pl. a multimédia) és a környezet (környezetszennyezés, fenntartható fejlődés) – közötti összefüggések megértése.

Készségek:

- A technológiai eszközök és gépek, valamint tudományos adatok és megállapítások felhasználása, illetve az azokkal való munka valamilyen cél vagy következtetés elérése érdekében.
- A tudományos kutatás lényegi jellemzőinek felismerése.

- Következtetések és a kidolgozásukhoz vezető gondolatmenet ismertetése.

Attitűdök:

- Érdeklődés a tudomány és a technológia iránt, azok kritikai értékelése, ideértve a biztonsággal kapcsolatos és az etikai kérdéseket is.
- A tényszerű adatok pozitív, ám kritikus szemlélete és annak felismerése, hogy a következtetések levonása egy logikai folyamat eredménye.
- Nyitottság a tudományos ismeretszerzésre és érdeklődés a tudomány, valamint a tudományos vagy műszaki pályák iránt.

4. Digitális kompetencia

A kompetencia meghatározása: A digitális kompetencia az információs társadalom technológiáinak (ITT)¹⁸ magabiztos és kritikus használatára való képesség a munkában, a szabadidőben és a kommunikációban. Ezek a kompetenciák a logikai és kritikai gondolkodással, a magas szintű információkezelési készségekkel és a fejlett kommunikációs készségekkel állnak kapcsolatban. Az információs és kommunikációs technológiák (IKT) alkalmazásához kapcsolódó készségek a legalapvetőbb szinten a multimédia technológiájú információk keresését, értékelését, tárolását, létrehozását, bemutatását és átadását, valamint az internetes kommunikációt és a hálózatokban való részvétel képességét ölelik fel.

Ismeretek: Az ITT természetének és a mindennapi élet különféle kontextusaiban betöltött szerepének, illetve lehetőségeinek alapos ismerete, amely magában foglalja:

- a legfontosabb számítógépes alkalmazások, köztük a szövegszerkesztés, a táblázatkezelés, az adatbázisok, az információtárolás és -kezelés ismeretét;
- az internet és az elektronikus kommunikáció (e-mail, videokonferencia, egyéb hálózati eszközök) használata által nyújtott lehetőségek, valamint a valóság és a virtuális világ közötti különbségek felismerését;
- az ITT felhasználási lehetőségeinek az ismeretét a személyiség kiteljesítését, a társadalmi beilleszkedést és a foglalkoztathatóságot elősegítő kreativitás és újtás terén;
- a rendelkezésre álló információk megbízhatóságának és érvényességének (elérhetőség/elfogadhatóság) alapszintű megértését és annak felismerését, hogy az ITT interaktív használata során bizonyos etikai elveket tiszteletben kell tartani.

Készségek:

Mivel az információs társadalom technológiáinak alkalmazására egyre több lehetőség van a mindennapi életben, így a tanulásban és a szabadidőben, a szükséges készségek a következők:

- elektronikus információk, adatok és fogalmak keresése, gyűjtése és feldolgozása (létrehozása,

rendszerezése, a fontos és nem fontos, szubjektív és objektív, a valóságos és a virtuális közötti különbségtétel), valamint szisztematikus módon történő felhasználása;

- a megfelelő segédeszközök (prezentációk, grafikonok, táblázatok, térképek) használata összetett információk létrehozása, bemutatása vagy értelmezése céljából;
- internetes oldalak elérése és az azokon történő keresés, valamint internet alapú szolgáltatások, pl. vitafórumok és elektronikus levelezés használata;
- az ITT használata a kritikai gondolkodás, kreativitás és újítás szolgáltatásban különböző kontextusokban otthon, a szabadidőben és a munkahelyen.

Attitűdök:

- Hajlandóság az ITT használatára az önálló és a csapatban végzett munka közben, kritikai és reflektív szemlélet alkalmazása a rendelkezésre álló információk értékelése során.
- Pozitív viszonyulás az internet-használathoz és fogékonyság a világháló biztonságos és felelős használata iránt, beleértve a személyes szféra és a kulturális különbségek tiszteletben tartását is.
- Érdeklődés a látókör szélesítése érdekében történő ITT-használat iránt kulturális, társadalmi és szakmai célú közösségekben és hálózatokban való részvétel révén.

5. A tanulás tanulása

A kompetencia meghatározása: A „tanulás tanulása” a saját tanulás önállóan és csoportban történő szervezésének és szabályozásának a képességét foglalja magában. Részét képezi a hatékony időbeosztás, a problémamegoldás, az új tudás elsajátításának, feldolgozásának, értékelésének és beépítésének, valamint az új ismeretek és készségek különböző kontextusokban – otthon, a munkahelyen, az oktatásban és képzésben – történő alkalmazásának képessége. Általánosabban fogalmazva a tanulás tanulása erőteljesen befolyásolja azt, hogy az egyén mennyire képes saját szakmai pályafutásának irányítására.

Ismeretek:

- Saját kedvelt tanulási módszerek, erősségek és gyengeségek, készségek, alkalmasság értő ismerete.
- A rendelkezésre álló oktatási és képzési lehetőségek ismerete és annak felismerése, hogy az oktatás és képzés időszaka során hozott különböző döntések hogyan befolyásolják az egyén későbbi pályafutását.

Készségek:

- A tanulás és általában véve a pályafutás önálló, hatékonyirányítása. A tanulás időbeosztása, autonómia, fegyelem, kitartás és információkezelés a tanulási folyamat során.
- Hosszabb és rövidebb ideig tartó koncentráció.
- A tanulás tárgyára és céljára irányuló kritikai reflexió.

- A kommunikáció, mint a tanulási folyamat része, a szóbeli kommunikáció megfelelő eszközeinek (intonáció, gesztusok, mimika stb.) alkalmazása, valamint különféle multimédia-üzenetek (írott vagy beszélt nyelv, hang, zene stb.) megértése és létrehozása révén.

Attitűdök:

- A kompetenciák változtatására és további fejlesztésére való hajlandóságot támogató énkép, valamint motiváció és a siker elérésére való képességbe vetett hit.
- A tanulás pozitív, az életet gazdagító tevékenységként való felfogása, belső készítés a tanulásra.
- Alkalmazkodóképesség és rugalmasság.

6.1 Személyközi, interkulturális és szociális kompetenciák

A kompetencia meghatározása: A személyközi kompetenciákhoz tartoznak mindazok a viselkedésformák, amelyeket az egyénnek el kell sajátítania ahhoz, hogy képes legyen hatékony és konstruktív módon részt venni a társadalmi életben, és szükség esetén meg tudja oldani a konfliktusokat. A személyközi kompetenciák nélkülözhetetlenek a hatékony személyes és csoportos érintkezésben és mind a köz-, mind a magánélet területén.

Ismeretek:

- A különböző társadalmakban általánosan elfogadott vagy támogatott viselkedési szabályok és viselkedésmódok ismerete.
- Az egyén, csoport, társadalom és kultúra fogalmak ismerete, illetve e fogalmak fejlődésének a megértése a történelem során.
- Az egészségmegőrzés, a higiénia és a táplálkozás szabályainak ismerete és ezek kamatoztatása a saját életben és a család életében.
- Az interkulturális dimenzió szerepének a megértése az európai és más társadalmakban.

Készségek:

- Konstruktív kommunikáció különféle társadalmi helyzetekben (tolerancia mások nézeteivel és viselkedésével szemben; az egyéni és a kollektív felelősség tudatosítása).
- Mások bizalmának és együttérzésének kiváltása.
- A személyes elégedetlenség konstruktív módon történő kifejezése (az agresszió, az erőszak és az önpusztító viselkedésminták féken tartása).
- A személyes és a szakmai szféra különválasztása, tartózkodás a szakmai konfliktusok személyes szintre vitelétől.
- A nemzeti kulturális identitás tudatosítása és megértése Európa és a világ többi részének kulturális identitásával való kölcsönhatásainak az ismeretében;

a diverzitásból adódó nézőpontbeli különbségek felismerése és megértése, valamint a saját nézetek konstruktív módon történő kifejezése.

- Tárgyalóképesség.

Attitűdök:

- A másik ember iránti érdeklődés és tisztelet.
- Törekvés a sztereotípiák és az előítéletek leküzdésére.
- Kompromisszumkészség.
- Tisztesség.
- Öntudatosság.

6.2 Állampolgári kompetenciák

A kompetencia meghatározása: Az állampolgári kompetenciák átfogóbbak, mint a személyköziek, mivel társadalmi szinten működnek. Azoknak a kompetenciáknak a halmazaként írhatók le, amelyek az egyén számára lehetővé teszik az állampolgári szerepvállalást.

Ismeretek:

- A polgári jogok és a lakóhely szerinti ország alkotmányának és kormánya működésének az ismerete.
- A helyi, regionális, nemzeti, európai és nemzetközi szintű szakpolitikák kidolgozásának folyamatában részt vevő intézmények szerepének és feladatainak ismerete (az EU politikai és gazdasági szerepét is beleértve).

- A helyi és nemzeti szintű kormányzat kulcsszereplőinek, a politikai pártoknak és az általuk hangoztatott politikai nézeteknek az ismerete.
- A demokrácia és az állampolgárság fogalmainak és az azokról szóló nemzetközi nyilatkozatoknak (köztük az Európai Unió alapjogi chartájának és a Szerződéseknek) az ismerete.
- A nemzeti, az európai és a világtörténelmet befolyásoló legfontosabb események, áramlatok és változást kiváltó szereplők, valamint Európa és szomszédai jelenlegi helyzetének az ismerete.
- A kivándorlás, bevándorlás és a kisebbségek fogalmának ismerete európai és világviszonylatban.

Készségek:

- Résztétel a település/lakóhely életében, valamint a nemzeti és európai szintű döntéshozásban; választásokon való szavazás.
- A szolidaritás kifejezése a helyi, illetve a tágabb közösséget érintő problémák megoldása iránti érdeklődés kinyilvánítása és a problémamegoldásban való részvétel révén.
- A közigazgatásvaló hatékony érintkezés.
- Az EU által kínált lehetőségek kihasználása.
- Az országban beszélt nyelv használatához szükséges készségek.

Attitűdök:

- A lakóhelyhez, hazához, az Európai Unióhoz és általában véve Európához és a világhoz (a világ adott részéhez) való tartozás érzése.
- Hajlandóság a különböző szinteken folyó demokratikus döntéshozásban való részvételre.
- Érdeklődés az önkéntes állampolgári szerepvállalás iránt, a társadalmi sokszínűség és a társadalmi kohézió támogatása.
- A mások által vallott értékeknek és mások magánéletének a tiszteletben tartása, adott esetben fellépés a társadalomellenes viselkedéssel szemben.
- Az emberi jogok és az egyenlőség elfogadása, mint az európai modern demokratikus társadalmakban megjelenő szolidaritás és felelősség alapja, a férfiak és a nők közötti egyenlőség elfogadása.
- A különböző vallási és etnikai csoportok értékrendjei közötti különbségek tiszteletben tartása és megértése.
- A tömegtájékoztatásból származó információk kritikus szemlélete.

7. Vállalkozói kompetencia

A kompetencia meghatározása: A vállalkozói kompetenciának egy aktív és egy passzív összetevője van: egyrészt a változás kiváltására való törekvés, másrészt a külső tényezők által kiváltott újítások üdvözlésének és támogatásának a képessége. A vállalkozói kompetencia része a változáshoz való pozitív viszonyulás, az egyén saját (pozitív és negatív) cselekedetei

iránti felelősség vállalása, a célok kitűzése és megvalósítása, valamint a sikerorientáltság.

Ismeretek:

- A rendelkezésre álló lehetőségek ismerete és az egyén személyes, szakmai és/vagy üzleti tevékenységeihez illeszthető lehetőségek felismerése.

Készségek:

- A tervezés, szervezés, elemzés, kommunikáció, cselekvés, eredményekről való beszámolás, értékelés és dokumentáció készségei.
- Projektek kidolgozásához és végrehajtásához szükséges készségek.
- Az együttműködésre épülő, rugalmas csapatmunka.
- A személyes erősségek és gyengeségek felismerése.
- Az események elébe menő cselekvés és a változásokra való pozitív reagálás.
- A kockázatok felmérése és kellő időpontban és módon történő vállalása.

Attitűdök:

- Kezdeményezőkétség.
- Pozitív viszonyulás a változás az újjátáshoz.
- Késztetés azoknak a területeknek a keresésére, ahol az ember vállalkozói készségei teljes skáláját kamatoztathatja – például otthon, a munkahelyen és a helyi közösségben.

8. Kulturális kompetencia

A kompetencia meghatározása: A gondolatok, élmények és érzések különféle módon – többek között zene, tánc, irodalom, szobrászat és festészet – történő kreatív kifejezésének fontosságát foglalja magában.

Ismeretek:

- Az emberiség történelméről tanúskodó jelentős kulturális alkotások alapszintű ismerete, beleértve a populáris kultúrát is.
- A nemzeti és európai kulturális örökség és ezek világban elfoglalt helyének az ismerete.
- Az európai kulturális és nyelvi sokszínűség tudatosítása.
- A közlés alakulásának és az esztétikai tényezők mindennapi életben betöltött fontosságának a felismerése.

Készségek:

- A különböző kifejezésmódokon keresztül történő művészi önkifejezés a saját tehetségnek megfelelően.
- A kultúra tág értelmezésén alapuló műalkotások és előadások értékelése és élvezete.
- A saját egyéni kreatív és kifejezési szempontok és megnyilatkozások másokéhoz való viszonyítása.

- A kulturális tevékenységben rejlő gazdasági lehetőségek felismerése és kiaknázása.

Attitűdök:

- Nyitottság a kulturális kifejezés sokfélesége iránt.
- Hajlandóság az esztétikai érzék fejlesztésére a művészi önkifejezés és a kulturális élet iránti folyamatos érdeklődés révén.
- A diverzitás tiszteletével párosuló erős identitástudat.

Irodalom

Európai Tanács. Lisszaboni Európai Tanács, 2000. március 23–24. Az elnökség következtetései. (European Council. Lisbon European Council 23 and 24 March 2000. Presidency conclusions.)

Európai Tanács. Stockholmi Európai Tanács, 2001. március 23–24. Az elnökség következtetései. (European Council. Stockholm European Council 23 and 24 March 2001. Presidency Conclusions.)

Európai Tanács. Barcelonai Európai Tanács, 2002. március 15–16. Az elnökség következtetései. (European Council. Barcelona European Council 15 and 16 March 2002. Presidency Conclusions.)

Az európai oktatási és képzési rendszerekkel kapcsolatos célkitűzések nyomán követésének részletes munkaprogramja

(2002/C 142/01). {Detailed Work Programme on the follow-up of the objectives of education and training systems in Europe (2002/C 142/01).}

Az Oktatás és képzés 2010 munkaprogram megvalósítása. Az alapkészségekkel, a vállalkozói készséggel és az idegen nyelvekkel foglalkozó munkacsoport elért haladásról szóló jelentése. 2003. november. (Implementation of “Education and Training 2010” work programme, Working group on Basic skills, entrepreneurship and foreign languages. Progress Report November 2003.)

Oktatás és képzés 2010. A lisszaboni stratégia sikere a sürgős reformoktól függ. A Tanács és a Bizottság közös időközi jelentése az európai oktatási és képzési rendszerek jövőbeli célkitűzéseire vonatkozó részletes munkaprogram megvalósításáról. 2004. március 3-i 6905/04. sz. tanácsi dokumentum. (“Education and Training 2010” The Success of the Lisbon Strategy Hinges on Urgent Reforms. Joint interim Report of the Council and The Commission on the Implementation of the Detailed Work Programme on the Future Objectives of Education and Training Systems in Europe. Council document 6905/04 of 03 march 2004.)

Kulcskompetenciák a tudás alapú gazdaságban: a kiválasztás, meghatározás és leírás felé tett első lépés. A Bizottság alapkészségekkel, idegennyelv-tanítással és vállalkozói készséggel foglalkozó szakértői csoportjának első jelentése az elért haladásról. 2002. március. (The Key Competences in a Knowledge Based Economy: A First Step Towards Selection,

Definition and Description. First progress report of the Commission Expert Group on basic skills, foreign language teaching and entrepreneurship. March 2002.)

Kulcskompetenciák. Egy kialakulóban lévő fogalom a közoktatásban. Eurydice, 5. vizsgálat, 2000. október. (Key Competencies. A developing concept in general compulsory education. Eurydice, Survey 5. October 2000.)

Felhasznált irodalom

- Az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák európai referenciakerete
<http://ofi.hu/tudastar/nemzetkozi-kitekintes/egesz-eleten-at-tarto>
- Nagy József: A kritikus kognitív készségek és képességek kritériumorientált fejlesztése
- Konszenzus Alapítvány Budapesti Szervezetének anyagai

A szakmai kiadványt összeállította:

Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés

A kiadvány a GINOP-5.3.5-18-2020-00165

„A munkaerő-igények és készségek előrejelzése a
fémiparban” projekt keretében készült

A projekt végrehajtói:

Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés – Konzorciumvezető

Magyar Iparszövetség (OKISZ) – Konzorciumi tag

Dorogi Ipartestület – Konzorciumi tag

A kiadvány tartalmi szerkesztését és grafikai tervezését készítette:

IdeSol Security Kft.

A kiadvány nyomdai előállítását biztosította:

Printing Solutions Bt.